הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

(ל) וְכֵן נוֹהֲגִין, וְעַיִן לְעֵיל (סִימָן י״א סָעִיף ב׳): [1] כְּשֶׁמַּסְמִינִין הַנְּקֵבִים בְּמַרְצֵעַ * כְּעֵין אוֹתִיּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁנָּקֵל לְאֵינוֹ יְהוּדִי * לְזַיֵּף, אֵין חוֹשְׁשִׁין, * מִשּׁוּם דְּמִרְתַּת הָאֵינוֹ יְהוּדִי פֶּן יַכִּיר יִשְׂרָאֵל (לא) בְּטָבִיעוּת (יז) עַיִן:

יא עוֹר שֶׁעִבְּדוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אִם יֵשׁ תִּקּוּן לַחֲזֹר לְעַבְּדוֹ לִשְׁמוֹ, [2]יִתְבָּאֵר בְּטוּר יוֹרֶה דֵּעָה (טו) סִימָן רע״א:

יב * [3]יִהְיֶה הַקֶּלֶף מֵעוֹר בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף (טז) [טז] * הַטְּהוֹרִים, * אֲפִלּוּ מִנְּבֵלָה וּטְרֵפָה שֶׁלָּהֶם, אֲבָל לֹא מֵעוֹר בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף הַטְּמֵאִים, דִּכְתִיב (שמות יג טז) לְמַעַן תִּהְיֶה * תּוֹרַת ה׳ בְּפִיךָ׳, מִמִּין הַמֻּתָּר לְפִיךָ. וְלֹא מֵעוֹר דָּג אֲפִלּוּ הוּא טָהוֹר, מִשּׁוּם דְּנָפִישׁ זוּהֲמֵיהּ: יג [1]יִהְיֶה הַקֶּלֶף שָׁלֵם, שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ נְקָבִים שֶׁאֵין הַדְּיוֹ עוֹבֵר עֲלֵיהֶן, [2]דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא תְּהֵא * הָאוֹת נִרְאֵית בּוֹ חֲלוּקָה (יז) [יז] (לב) לִשְׁתַּיִם: יד [3]הַסּוֹפְרִים הַזְּרִיזִים

ג הַגָּהַת מִיְמוֹן מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (פ״א אות ו).
ד הָרֹב הַשְׁמִיטוֹ שָׁם, וְהַשּׁוּר בְּיוֹרֶה דֵּעָה שָׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה לְגָאוֹן מְכַשִּׁיר.
ה שִׁבְּת ק״ח (ע״א). ו שָׁם וְחִלִּין ק״כ (ע״א). ז הָרַ״י אִבְּנְגְּדִירָא בְּסִימָן ל״ו (הר״ד בב״י ד״ה והיה שלם).
ח שָׁם (הר״ד בב״י ד״ה וכתב וכו׳ הסופרים).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

(ד״ה שהוא מעובד) עַיֵּן שָׁם: יב [טז] הַטְּהוֹרִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב בְּכוֹכֵר שׁוֹר בְּשִׁבְּת דַּף ק״ח (ע״א), מִגִּין שֶׁאֵין כּוֹתְבִין תְּפִלִּין כוּ׳, וְהוּא עַל פִּי מַה שֶּׁבְּאַרְנוּ בְּשֹׁאֲלָה אַחַת אִם מֻתָּר לִכְתֹּב תְּפִלִּין עַל גַּבֵּי עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּדָה וְנַעֲשֵׂית עֲבוֹדָה זָרָה, וְהֶעֱלִינוּ לְפִי מַה שֶּׁכָּתוּב כָּאן דְּבָרֵינוּ מִן הַסְּפָרִים (וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁבִּשְׁאֵלָה שָׁם הוֹכִיחַ דְּמֻתָּר בְּפִיךָ מִפְּשׁ בְּצִינוֹ, דִּלְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (שבת קח. ד״ה איהו) דְּקָאֵי עַל הַמִּין. וְסִפְרֵי תְּשׁוּבוֹתָיו נַעֲלְמוּ מִן הָעַיִן וְחֵבֶל עַל דְּאָבְדִין), אֶלָּא אֲפִלּוּ לְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת דְּהַכָּנָה עַל הַמִּין הַמֻּתָּר, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לַאֲסֹר דַּעֲבוֹדָה זָרָה אִתְּקַשׁ לְמֻת כוּ׳, עַיֵּן שָׁם: יג [יז] לִשְׁתַּיִם. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן

בְּאֵר הַיטֵב

וְעַיֵּן בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן (י״ד) [י׳]. וּבְהַרְמַ״ע (בשו״ת סִימָן צ״ד: י (יז) עַיִן. כָּתַב הַגָּהוֹת מֵימוֹנִיּוֹת (פ״א אות ו) אִם נִתְּנוּ מִתְּחִלָּה בְּעִבּוּד לְשֵׁם קְדֻשָּׁה, יוּכַל לְהָנִיחַ הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים (וְ)לְהוֹצִיאוֹ וּלְהַקְנוֹתוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְסָיְעוֹ עוֹד. עַיֵּן מֵגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג): יא (טו) סִימָן רע״א. דְּיכוֹלִין לַחֲזֹר וּלְהַקְנוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם סָעִיף קָטָן א׳ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: יב (טז) הַטְּהוֹרִים. בְּתוֹסָפוֹת דְּסוֹטָה דַּף י״ז (ע״ב ד״ה לא) כָּתְבוּ בְּשֵׁם הִירוּשַׁלְמִי (סוטה פ״ב ה״ד) דְּאֲפִלּוּ שְׁאָר סְפָרִים שֵׁשׁ שֶׁהֵם שְׁמוֹת אָסוּר לִכְתֹּב עַל עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק יד). בְּתִשְׁבֹּרֶת הָרַמַ״ע סִימָן ל״ז כָּתַב דֵּישׁ מַעֲלוֹת, דְּשֶׁל שְׁלִיל מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר, וְשֶׁל חַיָּה יוֹתֵר מִשֶּׁל בְּהֵמָה, וּבְהֵמָה שְׁחוּטָה עָדִיף מִשֶּׁל חַיָּה נְבֵלָה, עַיֵּן שָׁם,

וְכֵן כָּתַב בְּשִׁעֲרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ג) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ה). אִי בְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁנּוֹלְדָה מִשְּׁחוּטָה אִם עוֹרוֹתֶיהָ כְּשֵׁרִים לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, אוֹ עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׁנּוֹלְדָה מִשְּׁמָאָה אִי פָּסוּל לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, עַיֵּן בְּתִשְׁוּבַת יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ב׳ שֶׁהָאֲרִיךְ וְהָעֱלָה לְהַחְמִיר. עוֹר שֶׁל בְּהֵמָה רוֹבַעַת וְנִרְבַּעַת, אָסוּר לִכְתֹּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת. יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ל״ה, עַיֵּן שָׁם:

יג (יז) לִשְׁתַּיִם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּכִשְׁעַת הַכְּתִיבָה נִסְתָּם שֶׁהַדְּיוֹ עוֹבֵר עָלָיו וְאֵין הַנֵּקֶב נִרְגָּשׁ בַּקַּלְמוֹס, אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֶה נָקֵב דַּק כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, כָּשֵׁר. בַּ״ח (ס״ו) מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק טו)

בַּאוּר הֲלָכָה

דִּבְהַחֲזָרַת הַסִּיד אֲפִלּוּ לֹא הָיָה בְּעִבּוּד רִאשׁוֹן שׁוּם אֲמִירָה לְעַכּוּ״ם מֵהֲנֵי, כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הַשּׁוּר בְּיוֹרֶה דֵּעָה שָׁם, וְכֵן צָרִיךְ עַל כָּרְחֵךְ אֲמִירָה לְעַכּוּ״ם דְּמִסְתַּיַּע לְבַד אֵין בּוֹ מַשָּׁם. אֶלָּא עַל כָּרְחֵךְ דְּכַנָּנַת הַסַּ״ז בְּמֵה שֶׁכָּתַב בְּמִסְתַּיְעוּ, אֵין רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵיזֶה מַעֲשֶׂה עִבּוּד בְּלִי הָעַכּוּ״ם, וְהִכְרַת הַסַּ״ז לוֹמַר דְּזֶה בִּלְבַד חָשִׁיב הַזְמָנָה מֵעִלְּתָא לְקַדֵּשׁ כֵּיוָן דִּבְלֹא גְּמַר הַיִּשְׂרָאֵל לֹא עָדַיִן הָעוֹר מְעֻבָּד, וְעַד כָּאן לֹא הֶחֱמִירוּ הַתּוֹסָפוֹת (גיטין מה: ד״ה עד) אֶלָּא דְּתִקּוּן הַקֶּלֶף וְשִׁרְטוּטוֹ זֶה לֹא חָשִׁיב הַזְמָנָה לְקַדֵּשׁ כֵּיוָן דִּכְבָר נִגְמַר מְלֶאכֶת הָעִבּוּד, אֲבָל בָּזֶה שֶׁעוֹשֶׂה בְּעִבּוּד מַעֲשֶׂה גְּמוּרָה דִּבְלֹא עֲשָׂיָתוֹ לֹא הָיָה הָעוֹר נִגְמָר בְּעִבּוּדוֹ מֵהֲנֵי. וְעַל זֶה הֵבִיא רְאָיָה מַהֶחְזָרַת הַדַּק [שֶׁהוּא קֶלֶף כְּדִאִיתָא בְּטוּר] פָּרוּשׁ דַּהֲלֹא לְעִנְיַן שֶׁבֶת בְּרֹאשׁ אֵין עִבּוּד אַחַר עִבּוּד, וְכִמּוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת לְעִנְיַן שְׁאָר מְלָאכוֹת, וְכֵן מֵהֲנֵי, אֶלָּא עַל כָּרְחֵךְ דְּכָאן לֹא בְּעִנְיַן רַק שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁיְּהֵא מוֹכְיחַ שֶׁהִיא הַזְמָנָה מֵעִלְּתָא לְקַדֵּשׁ, אִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַנִּמְרָא בְּעִבּוּד עַצְמוֹ, דְּזֶה נִכָּר מִדְּאִי עִבּוּד אַף לְעִנְיַן שַׁבָּת [וְכִמּוֹ שֶׁמּוּכָח בְּשַׁבָּת דַּף (ע״ז) [ע״ה] (ע״ב) דְּפָרוּךְ הֵיינוּ מוֹלֵחַ הֵיינוּ מְעַבֵּד, אֶלָּא אַף דְּלֹא עָשָׂה כִּי אִם מְלִיחָה בִּלְבָד שֶׁעֲדַיִן שָׁם עוֹר עָלָיו וְלֹא קָלַף, כְּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף ע״ט (ע״א), חַיָּב מִשּׁוּם עִבּוּד, אִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָשָׂה עִפְּרִין לְבַד דְּבָזֶה נִגְמַר עָלָיו מְלֶאכֶת הָעִבּוּד לְהַקְרֵא עַל יְדֵי זֶה קֶלֶף וְלֹא דִּפְתְּרָא דְּחִיָּבִי], כָּל שֶׁכֵּן דְּמִיקְרֵי עִבּוּד לְעִנְיַן לִשְׁמָהּ, וְאִם כֵּן אֵין אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר יוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ, דְּכִסּוֹפוֹ לְבַד דַּי, וּמִמֵּילָא אֵין אָנוּ צְרִיכִין גַּם כֵּן לוֹמַר שֶׁיְּצַוֶּה לָעַכּוּ״ם בְּתְחִלָּתוֹ לַעֲשׂוֹת לִשְׁמָהּ, וְכָזֶה יוֹסֵר כָּל הַקְּשָׁיוֹת מִדִּבְרֵי הָרַב ט״ז. **הֵיוָצֵא מִדְּבָרֵינוּ, דְּשִׁנּוּי עִנְיָנִי סִיּוּד יֵשׁ, אִם עָשָׂה פְּעֻלָּה בְּשִׁתָּפוּת הָעַכּוּ״ם וְאֲפִלּוּ בְּתְחִלָּתוֹ, כָּזֶה וַדַּאי לֹא מֵהֲנֵי, רַק בְּאֹפֶן כְּשֶׁאָמַר לָעַכּוּ״ם לִתֵּן לְתוֹךְ הַסִּיד לִשְׁמָהּ, וַאֲפִלּוּ זֶה לֹא מֵהֲנֵי רַק לְהַרְא״ש, וְכָזֶה מֵירֵי הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב וְסִיְּעוּ קְצָת בְּעִבּוּדָה, אֲבָל וַדַּאי אִם עָשָׂה פְּעֻלָּה בְּעַצְמוֹ בִּמְלֶאכֶת הָעִבּוּד, אַף שֶׁתְּחִלַּת הָעִבּוּד עָשָׂה הָעַכּוּ״ם, כֵּיוָן דִּבְלֹא הַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיָה נִגְמָר, סְבִירָא לֵיהּ לְהַסַּ״ז דְּמִהֲנֵי אַף אִם לֹא אָמַר לְהָעַכּוּ״ם בְּתְחִלָּתוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לִשְׁמָהּ, וְגַם הָרַמַ״ם וְהַתּוֹסָפוֹת דְּסִבְירָא לְהוּ דְּהָאֲמִירָה לְהָעַכּוּ״ם לֹא מְעֲלָה כְּלָל, יוֹדוּ בָּזֶה לְדִבְרֵי הַסַּ״ז דְּמִהֲנֵי.** אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּעָרוּךְ ה׳ יִתְבָּרַךְ לְהַגָּאוֹן מַהֲרַ״מ בְּנֶעט בְּבֵאוּרוֹ עַל הַמָּרְדְּכִי סוֹף הִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (סי׳ תחקסו) בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל אוֹ יִסְתֵּב, שֶׁמּוּכָח בְּהָדֵיא מִדְּבָרָיו שָׁם שֶׁהוּא סוֹבֵר גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, שֶׁאֲפִלּוּ לֹא אָמַר לָעַכּוּ״ם מֵעַנְיַן לִשְׁמָהּ מֵהֲנֵי, כֵּיוָן דְּעָשָׂה הַיִּשְׂרָאֵל פְּעֻלָּה בְּעַצְמוֹ בִּמְלֶאכֶת הָעִבּוּד לִשְׁמָהּ:

* **כְּעֵין אוֹתִיּוֹת.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲלִיפֵם הָעַכּוּ״ם בְּעוֹרוֹת אֲחֵרִים. **וְדַוְקָא כְּעֵין אוֹתִיּוֹת, אֲבָל נְקָבִים כָּךְ לְסִימָן, לֹא מֵהֲנֵי** [פְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יב)]:
* **לְזַיֵּף.** שֶׁמְּנִיחַ הָעוֹר עַל גַּבֵּי עוֹר אַחֵר וְעוֹשֶׂה גַּם כֵּן בְּמַרְצֵעַ כְּעֵין אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת. **כָּתַב הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל** (ס״ק יא) **דְּצָרִיךְ זְהִירוּת מְרֻבֶּה כְּשֶׁמַּעֲבֵד עַל יְדֵי עַכּוּ״ם אָמַן, הוּא מִגִּיהּ מַטְלִיתִין עַל הַנְּקֵבִים הַנִּמְצָאִין בְּהַקֶּלֶף, וְאוֹתָן טְלָאִים קָרוּב לְוַדַּאי שֶׁלֹּא נִתְעַבְּדוּ לִשְׁמָהּ,** שֶׁהֵן מַחֲתִיכוֹת עוֹרוֹת שֶׁמְּקַצֵּעַ וְנוֹטֵל מִכָּל אֲשֶׁר יָבוֹא לְיָדוֹ לְהַטִּיל טְלָאִי, **וּבְקָשֵׁי נִכְרִים אַחַר הָעִבּוּד כִּי אִם נֶגֶד הַשֵּׁם:**
* **מִשּׁוּם דְּמִרְתַּת.** הָא לָאו הָכִי לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה סְפֵקָא דְּרַבָּנָן לְקוּלָּא [כִּי לְשִׁיטָתוֹ לִשְׁמָהּ הוּא דְּרַבָּנָן], דְּכָל שֶׁהֲנָה בּוֹ הָעַכּוּ״ם, רָגִיל וְקָרוֹב לְוַדַּאי הוּא. וּבְמָקוֹם דְּלֹא נֶהֱנָה בּוֹ הָעַכּוּ״ם עַל יְדֵי הַחֲלִיפִין, קַיְימָא לַן דְּלֹא חַיְישִׁינַן לְאַחְלוּפֵי [פְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יג)]:

יב * יִהְיֶה הַקֶּלֶף מֵעוֹר בְּהֵמָה וְכוּ׳. [2]**עוֹף מִשְׁבָּח, וְאַחֲרָיו חַיָּה, וְאַחֲרָיו בְּהֵמָה, וּשְׁלִיל יוֹתֵר טוֹב** שֶׁצָּדִין לֹא יָצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם [אַחֲרוֹנִים]:
* **הַטְּהוֹרִים. וְטָהוֹר שְׁנּוֹלְדָה מִטְּמֵאָה, עַיֵּן בְּתִשְׁוּבַת יַד אֵלִיָּהוּ** סִימָן ב׳ **שֶׁהֶאֱרִיךְ וְהֶעֱלָה לְהַחְמִיר, אֲבָל טְמֵאָה שְׁנּוֹלְדָה מִשְּׁחוּטָה מֻתָּר לִכְתֹּב עָלֶיהָ סְת״ם.** וְעַיֵּן בְּתִשְׁוּבַת סְת״ם הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן ל״ו. **וְעוֹר שֶׁל אִסּוּר הֲנָאָה, עַיֵּן בְּפִרְי מְגַדִּים** (מש״ז) בְּסָעִיף קָטָן כ״ז:
* **וְאֲפִלּוּ מִנְּבֵלָה וְכוּ׳. וַאֲפִלּוּ נִתְנַבְּלָה עַל יְדֵי אֲחֵרִים, כְּגוֹן נְחוּרוֹת וַעֲקוּרוֹת.** תּוֹסָפוֹת שַׁבָּת ק״ח (ע״א ד״ה איהו):
* **תּוֹרַת ה׳. וַאֲפִלּוּ שְׁאָר סְפָרִים שֶׁאֵינָם תַּנַ״ךְ שֵׁשׁ בָּהֶם שְׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִים, אָסוּר לִכְתֹּב עַל עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה. וְאִם הֵם כְּתוּבִים רַק בְּרֶמֶז לְסִימָן הַשֵּׁם, יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרֵי לִכְתֹּב, וְהוּא הַדִּין סִפְרֵי הַסַּ״ם וּפוֹסְקִים כְּהָאי גַּוְנָא שָׁרֵי** [פְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יד)]:

יג * **הָאוֹת וְכוּ׳ חֲלוּקָה לִשְׁתַּיִם.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סוֹף סָעִיף קָטָן ל״ב בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ אִם לְאַחַר הַכְּתִיבָה וְכוּ׳ רוֹאִין אִם יֵשׁ בּוֹ צוּרַת אוֹת וְכוּ׳. **וְאִם הַנֶּקֶב שֶׁנַּעֲשָׂה לְאַחַר הַכְּתִיבָה הוּא רַק בְּאֶמְצַע עֲבִי הָאוֹת, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל כְּהַסַּ״ז** (סק״ו) **אֲפִלּוּ אִם אֵין בּוֹ שִׁיעוּר אוֹת עַד הַמָּקוֹם הַהוּא, כֵּיוָן דְּלֹא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ל) פְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יא): י (לא) מֵגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (סי״ג) לֹא הֵבִיא יֵשׁ אוֹמְרִים אֵלּוּ. **ב]** בְּסִפְּרֵי פְּתְחֵי עוֹלָם (סק לז) כָּתַב שֶׁבְּשׁו״ע הָרַב לֹא כָּתַב שֶׁעוֹף מֻשְׁבָּח אֶלָּא לְעִנְיַן בָּתִּים וּרְצוּעוֹת בִּסְעִיף י״ג, מִשְּׁמַע שֶׁלְּעִנְיַן כְּתִיבָה אֵינוֹ אֶלָּא מוּתָּר אֲבָל אֵינוֹ קוֹדֵם לִבְהֵמָה וְחַיָּה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah